

SINTEZA INTERKULTURALISTIČKIH AKTIVNOSTI

Ohrid, 5—10. V 1987.

U vremenu od 5—10. maja 1987. godine u Ohridu je održan Međunarodni simpozij na temu »Sinteza interkulturalističkih aktivnosti«. Organizatori su Međunarodna organizacija za predškolsko vaspitanje (OMEP), Saveza organizacija za vaspitanje i brigu o djeci Jugoslavije, a suorganizatori Filozofski fakultet u Skopju i UNESCO. Simpozijum je brojao oko stotinu učesnika od kojih su oko sedamdeset bili stranci. Podneseno je četrnaest nacionalnih izvještaja o interkulturalističkim aktivnostima u predškolskom obrazovanju (Portugalija, Velika Britanija, Španija, Švedska, Francuska, Norveška, Belgija, SR Njemačka, Švajcarska, Finska, Jugoslavija, Danska, Grčka, Australija). U radu skupa učestvovali su i predstavnici organizacija UNESCO, UNICEF, EEZ, Evropskog savjeta, kao i grupa naših i stranih eksperata koji se bave istraživanjem ove problematike.

Nakon dvodnevno plenarnog rada, kada su prezentirani i razmatrani nacionalni izvještaji, u trećem danu su podnesena i razmatrana individualna saopštenja. Dalji rad se odvijao u radnim grupama i to:

- grupi koja se bavila socio-ekonomskim, filozofskim, pravnim i političkim pitanjima interkulturalizma,
- grupi za pedagoško-psihološka pitanja,
- grupi za zdravstvena pitanja i
- grupi za interkulturalistička istraživanja.

Plenarno razmatranje izvještaja radnih grupa daje mogućnost da se ostvare osnovni zaključci o stavovima pojedinih radnih grupa kao i skupa u cjelini.

Stav je radne grupe koja se bavila socio-ekonomskim, filozofskim, pravnim i političkim pitanjima interkulturalizma da se radi o novom migracijskom društvenom sadržaju kojeg je potrebno ostvariti, gdje posebnu pažnju privlači ostvarenje interkulturalističkog obrazovanja u predškolsstvu. Ističe se sva socijalna, ekonomska, filo-

zofska, pravna i politička zasnovanost te vrste opredjeljenja te je na tom osnovu potrebno upozoriti nacionalne vlade na potrebu ostvarenja te vrste aktivnosti. Pored multilateralnih potrebno je ostvariti i bilateralne aktivnosti između zemalja porijekla i zemalja prijema migranata.

U grupi koja se bavila pedagoško-psihološkim pitanjima je istaknuta velika potreba za ostvarenjem interkulturalističkog obrazovanja u predškolsstvu kao i brojnim teškoćama te vrste ostvarenja. Interkulturalistička pedagogija, posebno ta vrsta bavljenja u predškolsstvu, kako je istaknuto, još veoma oskudijeva svojim jasnim pojmovima i sadržajima, koje bi bilo potrebno potpunije graditi. Pored angažovanja širih društvenih faktora posebno je naglašena uloga porodice i njen uticaj na ostvarenje interkulturalističkog obrazovanja najmladih.

Interkulturalizam je, istaknuto je u grupi za zdravstvena pitanja, jedina i pouzdana osnova očuvanja ne samo psihičkog nego i fizičkog zdravlja. Da bi se očuvalo zdravlje, potrebno je posjedovati i odgovarajući socijalni status odnosno, prije svega, predstavljati ličnost sa vlastitim kulturnim identitetom.

Grupa za interkulturalistička istraživanja sa razlogom je upozorila na nemalu neodređenost pojmova koji se ovdje susreću. Da bi se pouzdanije operativno uputilo u pravcu interkulturalizma, odnosno sagledale njegove pune društvene dimenzije, potrebno je ostvariti potpunije definicije sadržaja.

Organizator (OMEP) obećao je da će na osnovu izvještaja radnih grupa i primjedbi i sugestija na završnom plenarnom sastanku sačiniti konačni izvještaj koji će uputiti učesnicima. Takođe je obećano da će se dostaviti i cjelovit materijal sa skupa (na jednom od tri jezika: engleski, francuski, španski).

Da bi se došlo do ukupne ocjene skupa, uočilo njegovo značenje i obim uticaja, potrebno je sagledati dvije strane: atmosferu i stav samog skupa i samu realnost interkulturalizma.

Tople riječi ljubavi prema najmlađim (migrantima) kao i da im se pomogne putem realizacije interkultura-

lističke pedagogije predstavljaju osnovnu atmosferu koja je vladala skupom. Skoro da nije bilo disonantnih tonova. Izneseni su brojni pojedinačni primjeri kako se to metodološki ostvaruje, tako da je skup predstavljao i neku vrstu pregleda te vrste dostignuća.

Nije bilo moguće primijetiti ni neka značajnija sporenja oko ostvarenja zaključaka skupa, bar u dijelu rada radnih grupa i plenarnog razmatranja njihovih izvještaja.

Ono što upozorava je druga, praktična strana interkulturalizma.

Primjetno je da se iza široke podrške interkulturalizmu ostvaruju veoma različite migracijske politike zemalja prijema. Ne insistira se na razlikama tumačenja interkulturalizma, ali su razlike migracijskih politika dosta izražene.

Razlog je dosta jednostavan i odnosi se na stepen obaveznosti i praktične opredijeljenosti za interkulturalizam. Ako je obaveznost i praktična opredijeljenost niska, suvišno je insistirati na razlikama pogleda. Podatak da interkulturalizam veoma teško prodire u društvenu praksu, odnosno da uglavnom ne ulazi u programe nacionalnih vlada, o tome dovoljno svjedoči.

Tamo pak gdje je on dio nacionalnog programa, ostvaruje se u tako minimalnom obimu da je pitanje da li se time ne mijenja suština.

Interkulturalizam je pojam koji veoma oskudijeva operativnim izrazima. On je danas više ideal i oznaka pravca kretanja nego što predstavlja jasan društveni cilj sa definisanim metodama njegovog dostizanja. Nepoznat je i neiskazan obim društvene potrebe i interesa da se on ostvari. Pogled je uglavnom okrenut prema obrazovanju, pretežno najmlađih, tako da ostaje nepoznat širi društveni sadržaj interkulturalizma. Šta je interkulturalizam u migraciji u cjelini, odnosno koliko je on u stanju i u kojem pravcu mijenja ukupan društveni i ekonomski sadržaj migracije? Koji i kakav interkulturalizam predstavlja sklad interesa zemalja prijema, zemalja porijekla i samih migranata, a koji pak vodi ovoj vrsti razlikovanja.

Posebno osjetljivo pitanje je definisanje odnosa između interkulturalizma

i integracije (asimilacije), na što postojeća diskusija uglavnom ne pruža odgovore. Razgraničenje je na osjetljivom prostoru stepena znanja jezika. Ostvari li se dovoljno znanje jezika odnosno primijene li se pedagoški metodi postizanja olakšanja za mladog migranta u školi (na osnovu smanjenja kulturne distance), prisustvuje se mogućnostima korištenja interkulturalizma kao olakšanja i ubrzanja puta za ostvarenje uspješnije integracije (asimilacije). Tada se interkulturalizam u stvarnosti zamjenjuje pojmom integracije (asimilacije) odnosno uključuje u njegov sadržaj. Tu je vjerovatno objašnjenje zašto se pojmu interkulturalizma ne suprotstavljaju ni zemlje koje izričito vode useljeničku (asimilacijsku) politiku. Visoka saglasnost u diskusiji tako se ostvaruje na neodređenom pojmu, što nosi mogućnosti postizanja veoma različitih praktičnih ishodišta. Podatak da se ni jedna zemlja prijema migranata u Evropi nije u svojoj interkulturalističkoj pedagogiji opredijelila za cilj postizanja školovanja migranata da ovlada materinim jezikom do stepena izvornog govora upozorava na potrebu brižljivog praćenja odnosa interkulturalizma i integracije (asimilacije). U okolnostima visoke nedefinisanosti sadržaja pojma prisutne su mogućnosti različitog tumačenja i operativnog prihvatanja. Mogućnosti interkulturalističkog olakšanja da se uspješnije klizne u integraciju (asimilaciju) ne bi trebalo potcjenjivati. Suština interkulturalizma je u toj vrsti nepristajanja.

Migracija svojim narastanjem i perspektivom da će i dalje rasti veoma provocira tradicionalnost, posebno nacionalnu tradicionalnost Evrope. Nije jednostavno prijeći sa modela jednonacionalnih na višekulturne zajednice. Odatle je integracija (asimilacija) otpor interkulturalizmu. Očekivati je međutim napredovanje, odnosno postepeno prevladavanje interkulturalističke alternative.

Što se nas tiče, ostaje potreba potpunijeg bavljenja interkulturalizmom. Potrebno je potpunije uočavati kvalitativne migracijske izmjenjivosti i sa tim usaglašavati naše migracijsko bavljenje. Za sada je moguće uočiti visok razmak koji ovdje vlada. Bavimo

se radnom, iako je uveliko na sceni porodična migracija.

Teško ostvarujemo ciljeve privremenosti i pozitivne selekcije u odlasku (odlazak nekvalifikovanih). Potrebno je u tom smislu ispitati mogućnosti interkulturalističke alternative. Ili je pak

interkulturalizam na sasvim drugoj strani, pružajući podršku odlasku kvalifikovanih, stabilizujući ih u iseljništvo? To su ozbiljna pitanja koja traže odgovore.

Aleksa Milojević